

MÓCSAI GERGELY:

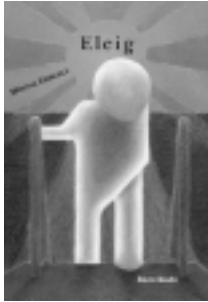
Eleig

A *Csumasz* után hat évvel jelentkezett Mócsai Gergely új kötettel, amely ugyan alig ötven oldal, nyelvi tömörsége és poétikai megoldásai következtében mégis olyan szétterjedő terekbe tuszkolja az olvasót, melyek a sokrétű textúráknak köszönhetően határtalannak tűnnek. Halmazterek ezek, egymásnak való megfeleltethetőségük, „összeférhetőségük” megállapítása azonban bizonytalan, mert az elemek ugyan valamilyen előfeltételezett, sőt megtapasztalt kezdethez kapcsolódnak, de hogy a szabad szubjektivitás játszóterének „képlényei”-e ezek vagy valamilyen őskáoszé, az már az olvasón múlik – azon, mennyire és meddig hajlandó követni a költőt. Most már *eleig*?

Mócsai szövegalkotása egyszerűsmind nyelvrombolás: a nyelv ronsolásával megnyitott réseken át meg áttörve új vonatkozások tűnnek elő („ha tár a csillagos / fellel a rég”), a határok megnyílnak s eltűnnek, mint ahogy az időt is felfüggeszti, szabadon kezeli ezen alá(?)szállás során. Az *Id* című kezdővers megadja a választ, hogy mivégre az ele(jé)ig való hátrálás. A konstruálás *dekonstruálással* kezdődik, a felépít-

mény lebontásával, a gyökereikig, alapig, feltétlenül. Van valamiféle bizonyosságkeresés abban, amit a szerző csinál, hogy az elrejtettet kiemelje, hogy „újra érjen erős értés / mégegyszer a megintért és / szétszóratnak árnyaid”.

A tagolatlanság, a csonkolás, az archaizálás nyitja meg azt a hipnotikus világot, amelyben a térhálók kuszasága jelenthet csak rendet, s mégis az ösztönök, vágyak, érzelmek megértésének lehetőségét kínálja. *Félelem, Szerelem, Siker; A sándor-telepi könyvtár fényén él* – ezekben a

költeményekben minden szépelgéstől mentesen, ugyanakkor esztétikai értelemben sokhelyütt igenis szépen ír létezésünket, létezésünkben meghatározó dolgokról.

Olyan analógiákra is rávilágít, amelyek megsokszorozott asszociációkon keresztül, folyamatos transzfigurációkban válnak (ha válhatnak egyáltalán) nyilvánvalóvá, megint csak átröpülve az időn, például az önmagába visszatérő én végtelen visszhangjának valóban végtelenített költeményében (*Rázzsol*), ahol az *angyallá*va csodálatos képe egy bűbáj kezdete, hiszen ha újrakezdjük a vers olvasását (persze a címnél, a teljesebb megértés céljából), akkor már *angyallá*va *Rázzsol* mindenélő.

Az álmoknak szintén nagy jelentőségük van Mócsainál, de talán

nem kell látónak lenni ahhoz, hogy a tipográfiai is egymásba szövődő álom- és valóságdarabokban észrevegyük a tér tágításának másik alternatíváját, illetve a „szállásnak”, az „elhivatásnak” újabb indítékát: „álom feszül mindenünnen / ég a rejtelem”; „álmaink hívások szelik át / a nyomukban kelt kavarban / egymás mellé kerülhetnek / eladdig tagolatlanok”.

Mócsai Gergely kötete a kortárs lírában is szokatlanul újszerű komplexitással kezeli a különféle poétikai eszközöket, miközben a nyelv ronsolásával, ele(me)iig tagolásával vagy éppen tagolatlanságával olyan mélységekig hatol, ahol a teljes napfogyatkozás (*total e klípsz*) ránk boruló vaksötéttségében mégis minden begyűjthető, s amely az olvasó számára is gazdag játékeretet kínál. „Van város / mi pusztán attól lesz / hogy ép / arra tart az ember”.

SZALAI ZSOLT

(*Ráció Kiadó, Budapest, 2005,*
48 oldal, 1000 Ft)

POLLÁGH PÉTER:

Fogalom

Pilinszky kontra Pollágh. Nem az epigonság hangja szól, sokkal inkább az alázat konstruálja a kötetet. Úgy mondani a hasonlót, hogy a ha-

sonló a másban rejlik. „A keresztről is csak *érettünk* / szólott le, lassan nyíló, / tisztító szavakkal: / »A tehetőség önmagát álmódó, / nekrofil vár. / Ölj magadnak formát, / tanítvány!«” (*Mester*). Négy ciklusba rendezett szövegekpusz (*Új mondatban, Fázós nyelv, Haza, Fogalomkórház*), intertextuális játéktér, összetett hang, bonyolult (de nem zavaros!) szövegek.

„Nem mondat a mondat” – hangzik a Pilinszky-idézet (*Költevény*) a háttérben, halkán, ám annál hangsúlyosabban. Egyetlen átfogó tematika szervezi a kötetet: a mondat. Nem öncélú stílusbravúr ez, hanem húsavagó poétika, amely a nyelv elsőbbségének, teljes abszolutizálásának igazát állítja. „Az élet utánozza a művészetet” tételének (Oscar Wilde) bámulatos kiforgatása, csakhogy itt a művészet fogalma transzponálódik át (függesztődik fel?): nincs művészet, nincs élet, csak mondat van, vagyis van művészet és élet, de csakis a mondat igazán belül. „A mondat történik. / Csak a mondat történik, / csak a mondat igazán. / Az egyéb egzisztencia / csak lóláb, / lassan történő pokol, / büntető lóláb” (*A mondat*).

Kétosztatú szerkezet működik a kötetben: egy – a versekből felépített – mondatban és egy átfogó idézetrendszer. Az idézetek (túlzott?) használata (Barthes, Kertész, Pilinszky, Sartre, Wittgenstein, Proust – hogy csak néhányat említsek) di-